

Դ Ի Տ Ա Կ

Բ Ի Ի Չ Ա Ն Դ Ե Ա Ն

Պ Ի Ն Դ Ի Ո Յ

Ը Ն Կ Ե Ր Ո Ւ Թ Ե Ա Ն Ա Ր Շ Ա Ր Ո Ւ Ն Ե Ա Յ

1815.

7. 8. Օ Գ Ո Ս Տ Ո Ս.

Ֆ Ի Ա Ն Ս Ա.

Փարէզ. 20 Յոկտեմբեր:

Լ ղեքսանդր կայսրը, ու Պաուլի թագոր 3
ամսը վան Տմբ դանազան վերնատուն
ներ վարձեցին Մայրաքաղաքին դիւանոր
թէաթրոններուն մէջ:

17ին հասաւ Փարէզ՝ Ֆիանտրայի թագոր.
քանի մը օրէն կը հասնի իր ժառանգ որ-
դին ալ:

200 պահապան զօրքեր Սուլ Մոռէշա-
լը բռներ են Լոզէն դաւառին մէջ, ու Մանտ
ըսված տեղը բերեր են զինքը. հրամանի կըս-
պասեն:

Մառէշալ Նէյլ Չվիցերի երթալէն տուաջ,
խորհուրդ հարցուց Մադոնային, ինչ ը-
նեմ առ ներկայ պարագաներուն մէջ. ան
ալ ըսաւ. «առ ինչու չի հարցուցիր ինծի մայր-
սի 14ին»:

Կերենայ որ՝ կարիք խառանքելը՝ մանուշակի
տեղը անցաւ, ինչպէս մէկ նշան մը պաղի
կողմնակիցներու: Աս ծիծաղելու ու ողոր-
մելի հնարքները՝ տեղ տեղ աղմուկներ հա-
նեցին. մանաւանդ. 16ին՝ մէկ տեղ ծեծկըլե-
ցան ալ:

Ֆրանսայի ծովային պաշտօնատարը՝ առաւ

առ Ետրդ խապարս Պոնափառթէին վրայ:
Թէպէտ առջի Դիտակներուն մէջ դրինք,
բայց հոս մասնաւոր պարագաներ ըլլալով,
համառօտենք հետաքրքրելի կարդացողնե-
րուն համար (*):

«Ամսուս 8ին՝ ժամ 4, Նափօլէօնը ելաւ
Ռօշըֆօռ նաւահանգիստէն, սանտալով մը
մօտեցաւ ելաւ նաւը: Սանտալը մօտենալուն
պէս, նաւուն մէջը եղածները կանչեցին իրեք
անգամ. Այրի՛ կայսր. բայց ինքը լռեցնել
տվաւ. քիչ մը ատեն Փոխաթային կէօվէր.
թէին վրայ օլթա զարկաւ ձեռքը ետեւ. ետ-
քը վար ինջաւ, թօփերը նայեցաւ. վրայի
հագուստը կանանչ էր. բայց պատուոյ նշան
մը չունէր կախած: Ամսուն առջի օրերէն
ինչքան ան ատենը 11 Ինկիլիզի նաւ պաշա-
րեր էին հեռվանց Ռօշըֆօռ նաւահան-
գիստը, անանկ որ պզտիկ նաւակմալ չէր
կրնար կրդել փախչել: Պոնափառթէն ալ
կրնար դիւրաւ հասկընալ աս բանս, բայց
ինքը ասանկ մտածեց, որ մնայ ծովեզերքին
մօտ ու դիտէ նայի շատ օր Ինկիլիզի նաւե-
րուն:

(*) Աս բանս՝ Վիեննայի ստորդ խապարն ալ
յուլիանի 27ին կը հաստատէ:

րուն երթան ու դայը : Հատ անդամ տե-
նըվեցաւ՝ որ դիտակը Կերպիւնը ձեռքը՝ կը-
նայեր Ինկիլիզի նաւերը : Յոստհատելով
նաւերուն անկից հեռանալուն վրայ, երեք
անդամ մտաւ տանալի մը մէջ, որ նորէն
մտնայ Ռօշֆօռ, բայց երեք անգամ ալ տե-
սաւ որ դամաքէն ալ կրնային վրան, ու ըզ-
գուշութիւն կրնէն : Ան ատենը ուզեց Պօնա-
փաթէն Ինկիլիզներուն հետ խօսիլ իր բա-
նին վրայ - խրկեց անոնց նաւը, երկու հոգի
Պէթթան ու Սալաուի, որ խնդրեն զօրա-
պետէն՝ որ ազատ անցնին դիմացնուն իր
երկու Փոխալման . ասիկայ ալ պատասխան
տվաւ, թէ դուրս ելածնուն պէ՛ս՝ կըթօփո-
տով : Աս ալ աւելցուց . թէ որ Պօնափաթ
թէն ուզելու ըլլայ իր նաւը դալ, կընդունի
զինքը պատուով, ու երաշխաւոր կըլլայ իր
անձին, ու կըտանի Ինկիլիզէն, ուր որ
կառավարութիւնը իր վրայ կրնէ կարգա-
դրութի :

„Աս բան՝ թէպէտ հաճոյ չէր իր մտա-
ծածին, բայց մէկէն որոշեց, որ ամեն բա-
նէն աւելի մեծ կըսեպէ Ինկիլիզի հաւատար-
մութիւն . ու մէկ ալ դիպց ալ չուզեր վտան-
դի մէջ դնել կեանքը շ Փոխալմայի մէջ ե-
ղածներուն, անցնել ուզելով այնչափ նաւե-
րուն մէջէն : Քիչ մը ետեւ մտաւ մէկ ուրիշ
նաւու մը մէջ՝ բանի մը հետը եղած Օֆի-
շիաներով, եկաւ Ինկիլիզ ծովապետին նա-
ւը . Իզին ահաւոտանց առադատները բա-
ցին դէպ ի Ինկիլիզէն :

„Անկէջ ի վեր՝ չեզարցմիւր իր վիճակին
վրայ : Ոմանք կրնան որ Կոսմոպոլի բերդն
է . Ինկիլիզէնայի թղթերը կը հաստատեն
որ՝ Լօնտօնայի աշտարակին մէջն է, ու իր
բնիկն թղթերը ստին :

„Սույգ կերևայ որ՝ իր Ազգատոհմին
վիճակը՝ որոշված է, Ճեզէֆէն Մոսկովդա-
տան պիտի խրկեն . Ճիւսթմոն Պոուշ-
Լուշիանօն Ինկիլիզէն . Լուիճին կի՛ Լուու-
վիկտը՝ Աւստրիա . Մատամ Լէթիցիան,
ու Կարդինալ Քէշը՝ Հռոմ . Մատամ Օռ-
թէնսիան՝ Չիլիցերի : Աս ետքի երեքը՝ Փա-
րէզէն ելած են ալ՝ որ երթան իրենց տեղը” :

Կրհաստատեն որ՝ Էվճէնիօ Իշխանը պի-
տի Պալիէրա նստի :

Փռանալով բանակը՝ Լուաուա ջուրը ան-
ցաւ 3 տեղաց, դէպ ի Օռէան, Ժիան, ու
Պուա, ու գրեթէ բոլորովին ջրին ձախ կող-
մը անցած է : Օռէանի կամուրջին գլուխնե-
րը բռնած են, մէկը՝ մէկ կողմի զօրքերն,
մէկը՝ մէկալ կողմին : Փռանալները իրենց
կողմէն՝ պատնէշներ կանգնեցին : — Տա-
վու Մառէշալը՝ յուլիսի 11ին Օռէանէն
մէկ շրջաբերական թուղթ մը գրեց՝ իր տա-

կը եղած ամեն զօրապետներուն, շատ խաղ-
դախուք, որ զիրենք գրգռուէ հաստատ կե-
նալ ապրտամբութե մէջ, միանալ, զիրենք
զօհել, ու պատերազմիւ աղբին անկախուիլ
պահելու, ու ցցնելու իրենց զինուորական
քաջութիւնը, են : — Ասոր թղթէն շա-
տոնք խաղվեցան, չիմացան իր դէշ դիտա-
ւորութիւն : Քանի կերթայ՝ անխտար կըզառ-
վիկոր Լուաուա ջրին ձախ կողմը . խրկեց
Պուա ու ուրիշ քաղաքներ իր գործակալնե-
րէն, որ հասարակաց գանձը առնեն տիրեն .
քիչ մը առաջ ալ չուզեց ընդունիլ Թիւրէն
խրկելով սորհմանակի թաղողը՝ միշտ
նոյն է, չի փոխվի իր բնութիւն : Դաշնա-
կիցները՝ աս բաներս տեսնելով, սկսան
վրանին կասկած երթալ, ու գլխուն ճա-
րը տեսնալ : Պալարիայի Ճէնէրալը Վաշ-
տէ՝ իր բանակովը հասնելուն պէս Փարէզի
մօտ, ու մէկ մասնալ Մոսկովներուն, կերե-
նայ որ զնացին դէպ ի Լուաուա : Կորեցին
կամուրջները, վերցուցին ամեն հաղորդակ-
ցութիւն երկու դետեղերներուն մէջ : —
Վենտէացոց դէմ եղած Փռանալի բանա-
կը, անալ եկաւ միացաւ Ապտամբներուն
մեծ բանակին հետ : Մեծ բաներու վախ-
կայ, մարդ չի գիտեր՝ ետքը ինչ պիտի ըլ-
լայ : — Տիժօն քաղաքը՝ հանդիստ է, ու
Աւստրիացոց ձեռքը : — Պուոկօյնը դա-
ւառին բոլոր քաղաքները՝ կը ճանչնան զթա-
գաւորը : — Ալանսիանի բերդապահ զօր-
քերը Ռէյ Ճէնէրալին հետ մէկ տեղ՝ 15ին
անձնատուր եղան : — Դօնտէին բերդա-
պահը՝ դեռ քիչը կը պաշտպանէ : — Լան
ու Սուասոն քաղաքները՝ դեռ չի բացին
դռնները, բայց խոտաղան թիւրին տակը
մտնալ : (Մարտի 11ին :)

21ին :

Սէնը ու Մանը գաւառներուն կողմնակա-
լը՝ պատրաստուի տեսաւ՝ ապրուստ ձարե-
լու 60 հազար Պալարիացի զօրքերու, որ
հոն տեղանքը պիտի բանակին : — Դաշ-
նակիցները՝ Փօնթէնրայօյն վի՛ տուրք ձգե-
ցին շուրջ 20417 եւլլարը :

Մատամ Օռթէնսիան շատ թուղթ գրեց
Ալեքսանդր կայսեր, բայց պատասխան
մնալ չստաւ :

Աղգային պահապանները, որ դունդ-
դունդ Փարէզի մէջ կը պտտին՝ պիտի յոր-
դորեն միցընել կուրծքերուն կարծի խառն-
Քիւն . ով որ մտիկ չընէ, բանալ կըղնեն :

Հասաւ Փարէզ թիւրաղուն իշխանը Պա-
լարիայի : — Մուրատին կենդանագիրն
ալ՝ որ ինչման հիմայ կախած կեցած էր Մա-
ռէշաներուն սրահը, (որու վրայ կը զարմա-
նար

նախ ժողովուրդը:) ան ալ քաշեցին վար առին:

ՖԻԱՆՏԻԱ.

Պատահելն • 14 Յուլիս:

Այդ Կուզան 30 հիւր Պառնէ, որ երթան Ֆինանսայի զօրքերուն հետ մէկ տեղ մանեն տիրեն ամուր բերդերուն, որ Փռանայի սահմանադրութենէն են, թէ որ հնազանդէն աղէկ է, թէ որ չէ, զօռով պիտի առնեն: (Օրագր. Պատահելն):

ՊԱՎԱՐԻԱ.

Մօտար • 14 Յուլիս:

Ըստու 12ին Հառտէնպէս Իշխանը հասաւ Սաւառուն քիւր Լօռէնայի • քաղաքցիք՝ մարդ խրկեցին քովը, յայտնեցին իրենց փափաքը՝ որ Կուզեն ասկից ետեւ Նէմցէս տանի հետ մէկ ըլլալ:

Կըհաստատեն որ Պառնէները կը պահանջեն կոր, որ ետ տրվին իրենց վարպետաշէն բաները, որ Փռանալները Պառնէ երկրէն առին, ու հիմայ Փարէզ կը պահեն:

Աւտար • 25 Յուլիս:

Տալու Ճէնէնալը Պրիսէն Իշխանին ալ թողլի մը գրեց՝ նման թղթին որ գրեց Վէլիսի թանին, (պէս Դիպալ Իւ • 45) Թըրթէն աւելի՝ կարդալու արժանի է պատասխանը՝ որ տվաւ Պրիսէնը: Ասանկ կը դրէ:

ԻՅ Տէ Բանէն • 1ին Յուլիս • 1815:

„ Իրաւ չէ, որ դադրած ըլլան ամեն պատճառները պատերազմելու Դաշնակից տերութեց, ու Փռանայի մէջ, Նափօլէօնին՝ աթոռէն վար ինքնութիւն ետեւ: Իրեն հրաժարումը թէական է. քի իր Որդւոյն վր կը ձգէ կայսերութիւնը: Դաշնակից տերութեց վէճերը աթոռէն դուրս կը հանէ չէ թէ միայն Վափօլէօնը, հապա բոլոր անդամներն ալ իր ազգատոհմին:

„ Թէ որ Փռիմօնթ Ճէնէնալը՝ ինք զինք համարեցաւ թէ իշխանութի ունի զինադադարում ընելու իր թշնամի Ճէնէնալներուն հետ, աս մէկ հերիք պատճառ մը չէ որ՝ մենք ալ բռնադատվինք անանկ ընել: Մենք ըրած յաղթութիւն Կուզենք շահ մը տեսնալ, ու Աճ տվաւ մեզի միջոցներ ալ, ու յարմար ուժ ալ: Աղէկ մտըրաւ Մառէշալ՝ Բնէ կընես: ու մի աս երկրորդ անգամ ալ մէքէն մէքէն ձգեր անդունդի մէջ զՄայրաքիւր • պէտք է որ՝ աղէկ գիտցած ըլլաս, ինքեր կընայ ընել կատղած զինուորը, թէ որ Փարէզը յարձակմամբ առնըվին: Կուզեն մի գլխուղ վրայ դիզել աս քաղաքն անէծք:

ները, ինչպէս Համպուլի անէծքներովը դիզված է:

„ Մենք Կուզենք մանալ Փարէզ, որ բարեները պաշտպանենք թալլելն կողոպտելն, որուն վախ Կուռան կոր իր ժողովուրդը: Փարէզի մէջը միայն կընայ՝ ապահով դաշնադրութի մը ըլլալ: Հրամանքը՝ Մառէշալ, աս մեր բանը ազգիդ հետ, չես կրնար ըսել թէ չեմ գիտեր: Աս ալ կըսեմ որ նայիս Մառէշալ թէ որ հետնինս՝ զինադադար ման վրայ Կուզես խօսիլ, պէտք է որ ետ կէնաս աս բռնած արտաւոց ճամբէդ, որն որ դէմ է ազգերու իրաւանց, բռնել, հօտ արդիւել բոլոր Օֆիսիաները, որ մենք կը խրկենք թղթերով ու յանձնարարութիւններով:

„ Սովորական կերպով քիջալարունէ՝ ետ ալ պատիւ կըսեպեմ ինծի Տէր Մառէշալ անւանել զիս Հրամանոց:

Մեծարող Պրիսէն:

ՆԵՄՑԵՍԱՆ.

Փռանէֆօն • 20 Յուլիս:

Ճանաչում Պոնաֆօնէին, որն որ պարասներ էր Ֆինապրացոյ համար, ու պարէ էր Փարէզ • (Լաքէնի պալատին) Բալանին պալէ, ու ետ քանէր հեպ, որ իրենք քա հանէ:

„ Բանի մը օրվան յաջողութիւններ իմ թըրնալներուն • քիչ մը ատեն զատեցին ղէնի իմ կայսերութիւն: Իմ արքայանաջս մէջ, մէկ քարաժայռի մը վրայ կեցած՝ լսեցի ձեր ցաւը ու դանդաղութիւն: Աճ զօրութեց՝ որոշեց վեճակը ձեր աղւոր դաւառներուն • Նափօլէօնը՝ ձեր մէջն է: Ո՞րք ելէք բոլոր աղբով, միացէք իմ անյաղթելի դունդերուն հետ, որ ջնջէք քնացորդը՝ ձեր ու իմ թշնամիներուն: Կը փախչին կոր անոնք՝ կատղած, ու յուսահատած սրտով: ”

Կայսերան պալատ Լաքէնի • 17 Յուլիս • 1815.

Սարաֆեալ ՆԱՓՕԼԵՕՆ.

Կայսեր տեղը մեծ Ճէնէնալը բանտկին Սարաֆր. Կոմս Պեռնտան:

(Սարգ. Մելնի):

22 ին:

Փարէզի թղթերը կը գրեն աս մասնաւոր դիպումս: Ամուս 8ին իրիկունը, Մօնթան սիէ խազվէխանային դուռը կտարեցին, ու որ սովորաբար կը ժողովէին Պոնափառութիւն կողմնակիցները: Մէկ բառորդի մը մէջ, ամեն բան կտարեցին ջարդերուը ըրին, հայլի, սեղան, ապակի, ևն, զենք կը հասնի հազար եալորդ. կըսեն որ՝ կառավարուել մարդ խրկեր է որ՝ հաշիւ ընեն եղած զենք, որ տիրօջը վճարէ: (Օրագր. Փռանէֆօն):

ԶՎԻ.

ԶՎԻՑԵՐԻ.

Պաշտէս. 14 Յուլիս:

Պաշտարհացիները՝ պաշարեր են Մէթ ու Թիօնվիլ քաղաքները:

Մացցուքքէի Աւդրիայի Ճէնէռալը Պառնէնի ձիաւորներուն հետ՝ վաճառեց Ռափ Ճէնէռալը՝ որ դուրս ելաւ Լանտաւի բերդէն. շատ մարդ ջարդեց: — 10ին Սթոաւ պուռկ քիթը Թօփոտեցին Գօնկոնի վի գտած նոր Ֆիշէնկներովը:

21ին:

Հարաւային Ալապիան՝ իրեն ասխտար դէմ դնելուն համար, պիտի վճարէ դաշնակիցներուն չէթ 4, հապա 6 միլիան, թող ուրիշ շատ բաներ: (Սուրհ. Մէլ):

Աւդրիացիք՝ ուր որ կրմոնեն, բնակիչներուն դէնքերը կառնեն քովերնուն: Անթիվ մաղազաներ ուտելիքի ու զէնքերու՝ յաղթողաց ձեռքը ընկան. աւրեցին ամսին Թօփ Թափելու, ու զէնք շինելու գործատուները:

24ին:

Ասոր սուրհանդակ մը հասաւ Ճիօվաննի Արշիդուքսին, խապար բերաւ, որ Սթոաւ պուռկ քիթը ուղեց դաշնադրուի ընել, անձ նատուր ըլլաւ. քաղքին մէկ կողմնալ սկսեր էր բացվիլ: Ասոր նման Ալապիայի ուրիշ բերդերն ալ:

Աս վայրկենիս մէջ խապար մը հասաւ, որ Աւդրիացի ու Մոսկովի մեծ մեծ բանակներ վաղելով առաջ կուգան կոր Փռանսա մտնալ: Ամեննալ կարմացած են, աս որ չափ մարդ է, որ ժողոված են Դաշնակիցները: (Մոսկովները 150 հազար են. Աւդրիացիները՝ 200 հազար:)

Կը հաստատեն կոր, որ Փարէզ կը ժողվեն անտուկները կը ընեն կոր, ինչխտար վարպետ շէնքեր, բաներ որ թալէր էին Փռանսալները, Իդալիայէն, Նէմէստանէն, Լէն, Լէն, եւ պիտի դարձնեն:

Կըսեն որ՝ Լուտովիկոս Փռանսայի Թէրը անւաններ է Տալպէռի դուքսը, որ դաշնակցաց հետ հաշտուել վրայ խօսի՝ Թալէյուանին առաջնորդութե տակը:

Կըսեն որ՝ Նէմէստանը՝ ասկից ետեւ պիտի ունենայ 1 կայսր մը, 5 Թէր, 7 Մեծ-

դուքսեր, 1 կայսրէնտիրմը, 4 ազատ քիթ, ու զանազան Դուքսեր ու Իշխաններ:

Լուառա եղած Փռանսալ բանակին վրայ կըսեն որ, ամսուս 21ին զինադադարումը հրատարակեր են. թէ որ աս զօրքերս ըսած օրս չուզեն անձնատուր ըլլալ, թշնամուեր կըսկսի օգոստոսի 1ին: (Կալ. Նէմ. Ս.Մ.):

Հաֆֆուա. 25 Յուլիս:

Փռանսա՝ ո՛վ որ Թէրական հրամանին՝ ինչ Լեիցէ կերպով դէմ կը դնէ, պիտի բռնեն ինչպէս Պոնափառ Թէին կողմնակից, ու գերի կընեն, կը պատժեն, ընտոր օրէնքը կը պահանջէ: (Օրադր. Իրաւ):

Մէնոյի գեպէլէրէն. 22 Յուլիս:

Չի հաստատուեցաւ անխապարը, թէ Փարէզի վրայ ձգված 100 միլիոն տալքը՝ ճը ինքնա ըլլայ: Կերենայ որ՝ աս ճը միլիոնը որ պիտի տայ Փարէզը, վերաբերութի մը չունի պատերազմական տուրքերուն հետ. հապա աս ճը միլիոնը՝ միայն ան զօրքերուն ապրուստին համար է, որ կը գտվին Մայրաքաղաքին մէջ:

Սահմանադրութիւն. 12 Յուլիս:

Դառլօ Արշիդուքսին բանակը չին Վօռնի էր. դէպ ի Ալապիա առաջ կը բալէ կոր:

Վուէտի Իշխանին բանակը 7ին էր Հալոնսիւռ-Մառնը:

Պիլիէռի բանակին խապարները՝ ասոնք են. որ Քէլէռման Ճէնէռալը 28ին բռնը վեր է. որ օրը ջարդը վեր են Թափ Թիփուք զօրքերն ալ՝ Վանտաւ ու Կուռշի Ճէնէռալներուն տակը եղածները:

Էլիւզ բերդը շատ բան քաշելէն ետեւ դաշնակիցներուն Թօփերէն, 7ին ձերմակ դրօշակը տնկեր է, ու դաշն դրէր է:

Փռանսայի Ֆիանարային շատ ամուր ա՛մուր քաղքները՝ հնադանդեր են, ու թաղաւորական ձերմակ դրօշակը քաղեր են:

Փ Ի Ե Մ Օ Ն Թ Է .

Ճէնօլա. 29 Յուլիս:

Ըմսուս 20ին՝ Անթիպօ քիթը բացեր է ձերմակ դրօշակ: Պոլիս Ճէնէռալն ալ Թօլոն քիթը՝ Թէրին յանձներ է:

Աս գործքս՝ որ է պատմութի հիմակվան ատենիս, տասնըհինկ օրը մէյմը կը տրալվի.

Ի ՎԵՆԵՏԻԿ Ի ՎԱՆՍ ՍՐԲՈՅՆ ՂԱԶԱՐՈՒ:

Ով որ կուզէ առնել, Ստանպօլ Զուլաաճի խանին քովը Պախաճի խանութ կայ գիրք ծախօղ: Հոն իր անունը դրել տայ վճարելով մէկ անգամ քառասուն դր՝ բոլոր տարվան համար: Ամէն մէկ ըստա գալուն տասնըհինկ օր անգամ մը՝ ան խանութը խրիկ է իր մօրդը, առանց բան մը վճարելու կառնէ: